

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Сірка Андрія Григоровича «Адміністративно-правове забезпечення діяльності Національної поліції України під час дії воєнного стану», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність тематики дослідження. Тема дисертаційного дослідження Сірка А.Г., присвячена адміністративно-правовому забезпеченню діяльності Національної поліції України під час дії воєнного стану, є безсумнівно актуальною та своєчасною. Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року і безпрецедентно тривала дія правового режиму воєнного стану зумовили глибинну трансформацію функцій, повноважень та організаційно-правових засад діяльності Національної поліції, що відбувалася й продовжує відбуватися в умовах динамічних, часто несистемних змін законодавства.

Наукова значущість обраної проблематики посилюється тим, що значна частина прийнятих за останні роки нормативно-правових актів, які регулюють діяльність поліції в умовах воєнного стану, досі не отримала комплексного доктринального осмислення, а правозастосовна практика виявляє численні колізії та прогалини (зокрема, у питаннях притягнення до адміністративної відповідальності за порушення комендантської години, здійснення громадського контролю за поліцією, взаємодії поліції з військовими адміністраціями). Це дає підстави визнати тему дослідження актуальною як у теоретичному, так і в практичному вимірі.

Структура і зміст дисертаційної роботи. Дисертація викладена на 209 сторінках, з яких 183 сторінки становить основний текст, список використаних джерел охоплює 185 найменувань. Робота складається зі вступу, основної частини, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура дослідження загалом логічно побудована та відповідає поставленим меті й завданням: у першому розділі розкрито теоретико-правові засади діяльності поліції під час дії воєнного стану (поняття і сутність воєнного стану як надзвичайного правового режиму, нормативно-правова основа діяльності поліції, місце Національної поліції в системі суб'єктів забезпечення заходів

правового режиму воєнного стану, міжнародні та зарубіжні стандарти діяльності поліцейських інституцій); у другому розділі висвітлено питання оптимізації діяльності поліції під час дії воєнного стану (основні напрямки діяльності поліції, дотримання прав людини, контроль і нагляд за діяльністю поліції, напрямки удосконалення).

Кожен розділ супроводжується ґрунтовними висновками, що в цілому є позитивною рисою роботи. Водночас заявлена у вступній частині структура (три розділи, вісім підрозділів) не повністю узгоджується з фактичним змістом наданих матеріалів, що потребує технічного узгодження перед поданням до захисту.

Наукова новизна дисертації. Наукова новизна одержаних результатів полягає, перш за все, у тому, що дисертація є одним з перших у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексних досліджень, присвячених проблематиці оптимізації діяльності поліції в умовах воєнного стану. До положень новизни належать: авторське визначення поняття «превентивна діяльність Національної поліції в умовах правового режиму воєнного стану»; обґрунтування необхідності відновлення повноцінного громадського контролю за діяльністю поліції шляхом унесення змін до статті 90-1 Закону України «Про Національну поліцію»; пропозиція доповнити статтю 35 Кодексу України про адміністративні правопорушення пунктом про вчинення правопорушення під час дії комендантської години як обтяжуючу обставину.

Удосконалено наукове розуміння категорії «правовий режим» з виокремленням специфічних рис правового режиму воєнного стану; набуло подальшого розвитку наукове знання про ознаки спеціальних адміністративно-правових режимів та про правове урегулювання адміністративної відповідальності за порушення комендантської години. Загалом запропоновані наукові положення є самостійними та становлять певний внесок у розвиток доктрини адміністративного права.

Дістало подальшого розвитку специфічні ознаки спеціальних адміністративно-правових режимів, правове урегулювання адміністративної відповідальності за порушення комендантської години, правове регулювання в сфері відповідальності осіб за порушення заходів правового режиму воєнного

стану та механізмів дотримання поліцейськими прав людини в умовах воєнного стану.

Практичне значення дисертації виявляється у декількох напрямках. У науково-дослідній діяльності одержані висновки можуть бути основою подальшої розробки проблематики функціонування поліції в умовах надзвичайних правових режимів. У правотворчості результати дослідження можуть бути використані під час підготовки змін до Закону України «Про Національну поліцію» (зокрема статті 90-1) та Кодексу України про адміністративні правопорушення (стосовно відповідальності за порушення комендантської години). У правозастосуванні запропоновані рекомендації можуть сприяти вдосконаленню практичної діяльності підрозділів Національної поліції щодо забезпечення заходів правового режиму воєнного стану, зокрема організації служби на блокпостах та взаємодії з військовими адміністраціями.

Окремо слід відзначити освітню складову: матеріали дисертації заявлено до використання під час викладання дисциплін «Поліцейська діяльність», «Адміністративна відповідальність», «Адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції», «Дії працівників Національної поліції при надзвичайних ситуаціях» у Дніпровському державному університеті внутрішніх справ.

Характеристика основних положень роботи. У першому розділі дисертації автором послідовно проаналізовано наукові погляди на поняття правового режиму (І.О. Соколова, Т.П. Мінка, Л.В. Вакарюк, Н.В. Коваленко, С.О. Кузніченко та інші), що дозволило сформулювати власне визначення цієї категорії. Достатньо ґрунтовно розкрито нормативно-правову основу діяльності поліції, включно з конституційними засадами та змінами до Закону України «Про Національну поліцію», внесеними після 24 лютого 2022 року.

У другому розділі систематизовано основні напрями діяльності поліції під час воєнного стану – організацію служби на блокпостах, забезпечення комендантської години, участь в евакуаційних та стабілізаційних заходах на деокупованих територіях. Ґрунтовно опрацьовано питання дотримання прав людини в діяльності поліції та системи контролю й нагляду за такою діяльністю, зокрема критично оцінено призупинення громадського контролю відповідно до статті 90-1 Закону України «Про Національну поліцію».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, в цілому є обґрунтованими. Висновки логічно випливають із проведеного аналізу нормативно-правових актів, наукових позицій вітчизняних і зарубіжних учених та узагальнення практики правозастосування. Здобувачем використано комплекс загальнонаукових і спеціально-юридичних методів дослідження (логіко-семантичний, формально-юридичний, системний, порівняльно-правовий, прогностичний), що відповідає характеру поставлених завдань. Окремі зауваження щодо глибини обґрунтування конкретних пропозицій наведено нижче.

Повнота наукових положень дослідження у дисертації та публікаціях. Основні положення дисертаційного дослідження висвітлено у 5 наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях з юридичних дисциплін, у тому числі одна стаття – англійською мовою у вітчизняному фаховому виданні, а також у 5 тезах доповідей на науково-практичних конференціях та семінарах. Результати дослідження апробовано на 5 науково-практичних конференціях, що проводилися протягом 2023–2025 років. Кількість публікацій та їх відповідність встановленим вимогам до публікації результатів дисертаційних досліджень є достатньою для розкриття наукової новизни, теоретичної та практичної значущості отриманих результатів. Зміст переважної більшості наукових статей здобувача узгоджується з основними положеннями дисертації та відображає її ключові наукові результати.

Відомості про дотримання академічної доброчесності. За результатами ознайомлення з дисертацією та опублікованими працями здобувача суттєвих порушень академічної доброчесності не виявлено. У роботі належним чином оформлено посилання на використані джерела, наукові позиції інших авторів подано з відповідним цитуванням та зазначенням бібліографічних відомостей. Здобувач самостійно підтверджує оригінальність результатів власних досліджень у відповідній заяві, що додається до дисертації.

Разом із тим рекомендується перед поданням дисертації до захисту провести додаткову перевірку тексту на технічну коректність цитування та усунути виявлені під час рецензування поодинокі неточності, що не пов'язані з

питаннями оригінальності змісту.

Разом з тим, визнаючи загалом належний науково-теоретичний рівень роботи Сірка А.Г. та її практичне значення, це не виключає критичного підходу до окремих висновків та положень дисертації, зокрема, таких, як:

1. Дисертант приділяє недостатню увагу розмежуванню компетенції Національної поліції та військових адміністрацій у сфері забезпечення заходів правового режиму воєнного стану. У роботі здобувач справедливо констатує, що військові адміністрації наділені широкими повноваженнями у сфері публічного порядку та безпеки, які «певною мірою перетинаються з компетенцією поліції», а голови військових адміністрацій можуть надавати поліцейським підрозділам завдання з питань забезпечення правового режиму воєнного стану. Автор також виокремлює як самостійну проблему «вертикаль підпорядкування»: поліція підпорядкована Міністерству внутрішніх справ та Кабінету Міністрів України, тоді як військові адміністрації підконтрольні безпосередньо Президентові України як Верховному Головнокомандувачу, що, за висновком самого здобувача, «може породжувати суперечності у виконанні оперативних завдань». Проте, виявивши цю колізію на рівні констатації, дисертант не пропонує власної концептуальної моделі її вирішення: відсутні критерії розмежування предметної компетенції (наприклад, за характером заходу, територією, ступенем безпекової загрози), не запропоновано порядку вирішення спорів про підпорядкування у разі суперечливих наказів, не визначено меж субординації поліцейського підрозділу щодо доручень голови військової адміністрації. Висновок підрозділу обмежується загальною тезою про потребу «подальшого системного правового врегулювання», що зміщує розв'язання виявленої проблеми за межі самого дослідження, тоді як саме ця проблематика безпосередньо впливає з предмета дисертації та могла б скласти самостійний науковий результат.

2. Дисертант обґрунтовує доцільність використання зарубіжного досвіду США щодо встановлення юридичної відповідальності за порушення комендантської години (підрозділ 1.4), наводячи приклади муніципальних кодексів міст Річмонд та Новий Орлеан. Водночас, слід зауважити, що наведений досвід стосується виключно комендантської години для неповнолітніх осіб у мирний час і має на меті профілактику дитячої злочинності та посилення

батьківського контролю, тобто переслідує принципово іншу мету, ніж комендантська година в умовах воєнного стану в Україні, яка вводиться для всього населення як режимний засіб забезпечення безпеки в умовах збройної агресії. Автор сам зазначає цю відмінність («вона встановлюється виключно для осіб, які не досягнули вісімнадцятирічного віку»), однак, попри це, пропонує розглядати закордонний досвід як орієнтир для вдосконалення вітчизняного регулювання без додаткового пояснення, яким чином модель відповідальності, розрахована на неповнолітніх у мирний час, може бути екстрапольована на режим воєнного часу, що поширюється на дорослих осіб і має істотно іншу правову природу (не виховну, а охоронно-безпекову). Це знижує доказову силу порівняльно-правового аргументу на підтримку запропонованих здобувачем законодавчих змін до статті 35 КУпАП.

3. У роботі дисертантом зазначено, що сьогодні необхідне відновлення повноцінного громадського контролю за діяльністю поліції, що враховує специфіку особливого правового режиму воєнного стану, зокрема через внесення змін до ст. 90-1 Закону України «Про Національну поліцію». Автор пояснює це тим, що воєнний стан в Україні має тривалий характер і тому постає необхідність перегляду положень статті 90-1 та повернення повноцінного громадського контролю у адаптованій формі. Дисертантом запропоновано внести зміни до законодавства, які б передбачали можливість здійснення громадського контролю навіть у період воєнного стану, проте з урахуванням часового проміжку (наприклад, якщо воєнний стан продовжується більше ніж рік з дня введення) та з урахуванням особливих умов безпеки. Водночас дисертантом не зазначаються безпосередньо які зміни необхідно внести в Закон України «Про Національну поліцію».

Висловлені зауваження мають дискусійний характер, не стосуються методології чи достовірності одержаних результатів і не знижують загальної позитивної оцінки наукового рівня роботи.

Загальний висновок такий, що дисертація Сірка Андрія Григоровича на тему «Адміністративно-правове забезпечення діяльності Національної поліції України під час дії воєнного стану» являє собою закінчену науково-дослідну працю, що відповідає науковій спеціальності, за якою вона виконана. Дисертація

Сірка А.Г. є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну та практичну спрямованість, містить низку нових науково-обґрунтованих результатів у галузі адміністративного права, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Рецензію підготував:

**Т.в.о. завідувача кафедри
адміністративного права і процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор**

 Роман ОПАЦЬКИЙ

Підпис Опацького Р. М. засвідчую:

**Проректор
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор**

 Олександр ЮНІН